

PODIUM

Rijksoverheid gaat voor de optie die het minste kost

De Noordzee als een enorm industriegebied

Windmolens op de Noordzee. Het leek een goed en makkelijk alternatief voor de moeizame operatie om nog meer windenergie op land te realiseren. Daar denken burgers en kustgemeenten toch anders over. Windenergie op zee kan, maar wel verder uit het zicht dan waar de plannen van de Rijksoverheid nu op aankoersen. De Stichting Vrije Horizon liet zelf onderzoek doen en komt tot heel andere bevindingen van het Ministerie van Economische Zaken.

Foto genomen vanaf het Zandvoortse strand in september 2015. Hierop zijn de turbines van Luchterduinen zichtbaar. 130 m hoog, 23 km uit de kust.

Beeld: Rob Bossink, Zandvoort

Windturbines op 10-12 mijl maken van de 'bescherming van de vrije horizon' een wassen neus. Ze verslechteren de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse kust aanzienlijk, wat leidt mogelijk tot verlies van 3800 banen.

Dit zijn enkele van de conclusies uit het onderzoeksrapport *Badplaatsen de mist in?* van Green Destinations, een grote en gerenommeerde internationale adviesorganisatie voor duurzaam toerisme, in opdracht van Stichting Vrije Horizon (SVH). De stichting is opgericht door kustbewoners en -ondernemers om tegenwicht te bieden aan de voornemens van het kabinet om de horizon te industrialiseren. Zij is van mening dat er uitstekende alternatieven zijn, verder op zee waar de doelstellingen tijdig en tegen aannemelijke kosten te realiseren zijn. Doel van genoemd onderzoek is de gevolgen van de plaatsing van grote windturbinevelden pal voor de Hollandse kust in kaart te brengen. Deze windturbinevelden zijn volgens het kabinet nodig om de energie-doelstellingen voor 2020 en 2023 te realiseren.

Weerstand

Hoe kan iets wat van zo'n urgent belang is, tot zoveel weerstand leiden? Elk weldenkend mens is voor schone lucht. Ook Stichting Vrije Horizon, ook de bestuurders en ondernemers langs de kust. Je kunt van mening verschillen over de wijze waarop dit gerealiseerd wordt, maar het uitgangsprincipe, CO2 neutraal in 2050, wordt door voor- en tegenstanders onderkend. Onze stichting is deelgenoot geweest van de besprekingen met Rijkswaterstaat (RWS) en met betrokken ambtenaren van

Economische Zaken (EZ). Ik zal in onderstaand artikel uitleggen waarom dit hele proces van meet af aan tot weerstand moest leiden. Terwijl er een voor 'voordeliger' was de leidraad, de hand liggende oplossing is die tegemoet komt aan de argumenten van zowel voor- als tegenstanders. Ontwikkeling uit het zicht, op een reeds aangewezen gebied, IJmuiden Ver.

Gegeven is dat elke verandering weerstand oproept. Om deze weerstand te reduceren, betrek je stakeholders in het proces. Gemeenten, bewoners, ondernemers en andere belangenorganisaties. Dit is wat Rijkswaterstaat in het voortraject heeft getracht te doen. Echter, de uitgangspunten verschilden. Er werd door Rijkswaterstaat gezocht naar een voor de 'BV Nederland' zo voordelig mogelijke oplossing.

Wegen de voordelen van bouwen in het zicht op tegen de economische gevolgen?

Het uitgangspunt 'dichterbij is voordeliger' was de leidraad.

Wij plaatsen vraagtekens bij de gebruikte basisgegevens en de visualisaties, zoals door de Rijksoverheid gepresenteerd. Zo zijn bij het onderzoek naar de effecten op toerisme beelden gebruikt van 32 windturbines van 130 m hoog op 23 kilometer afstand. In werkelijkheid staan er straks van Bergen tot aan Scheveningen 700 windturbines van 200 meter hoog op 18 kilometer afstand.

De positie van de betrokken kustgemeenten.

Niet alle kustgemeenten zijn tegen de plannen van minister Kamp. In onderstaande tabel is weergegeven wat de positie is van Hollandse kustgemeenten in deze discussie.

Kustgemeente	Positie voor/tegen Hollandse kust	Redenen	Opmerking
Den Helder	voor	Creëert werkgelegenheid	Dit argument geldt ook voor IJmuiden Ver.
Bergen	tegen	Impact op - beleving natuur - toerisme	
Egmond	n.b.		Egmond / Castricum wordt zich pas recent bewust van de plannen en de gevolgen.
Velsen	voor	Creëert werkgelegenheid.	Geldt ook voor IJmuiden Ver.
Bloemendaal	tegen	Impact op - beleving natuur - toerisme	
Zandvoort	tegen	Impact op - beleving natuur - toerisme	
Noordwijk	tegen	Impact op - beleving natuur - toerisme	
Katwijk	tegen	Impact op - beleving natuur - toerisme	
Wassenaar	tegen	Impact op - beleving natuur - toerisme	
Den Haag / Scheveningen	neutraal	Onvoldoende politieke aandacht voor dit dossier. Te weinig bewust van de gevolgen voor Scheveningen.	

Bij de Maatschappelijke Kosten Baten Analyse uitgevoerd door Decisio c.s. in opdracht van het Ministerie van EZ wordt uitgegaan van twintig miljoen bezoekers langs de hele Nederlandse kust. In een eerder onderzoek van Decisio komt men tot tachtig miljoen bezoekers. Over de te gebruiken basisinformatie is nimmer overleg geweest met de betrokken partijen.

De beelden van de visualisatie welke in opdracht van Rijkswaterstaat zijn ontwikkeld, geven een geheel ander beeld dan de werkelijkheid, ook al is de visualisatie inmiddels gedeeltelijk aangepast richting realiteit.

Schade

Onze bezwaren tegen de gebruikte leidraad en tegen de gebruikte basisgegevens werden als 'niet ter zake doende' van tafel geveegd. Geen beste aanpak als je draagvlak wilt creëren. Reden voor de kustgemeenten om eigen onderzoek te laten uitvoeren naar de gevolgen voor toerisme en economie. SVH wilde een breder onderzoek naar de werkelijke zichtbaarheid van de velden, effecten op natuur en landschap, toerisme en economie, de concurrentiepositie van de Hollandse kust en mogelijke gevolgen voor het klimaat.

Uit het rapport van Green Destinations blijkt dat Nederland haar concurrentiepositie op het spel zet. 'In geen van de voor de Hollandse badplaatsen concurrerende vakantiebestemmingen is sprake van de aanleg van windturbines met een ook maar enigszins vergelijkbare visuele impact', luidt een van de conclusies.

Rijkswaterstaat claimt dat ook Denemarken en het Verenigd Koninkrijk windturbinevelden dicht onder de kust hebben aangelegd. Dat is waar. Maar geen van de genoemde landen plaatst de hele kust vol met windturbines. Nederland wel.

In Duitsland wordt geen veld meer aangelegd dichter dan 60 kilometer uit de kust. In het Verenigd Koninkrijk is onlangs een veld op 25 kilometer uit de kust van Southampton geannuleerd. Reden: verwacht effect op het toerisme. De claim van Rijkswaterstaat is dus correct maar niet vergelijkbaar met de plannen van de ministers Kamp en Schultz van Haegen.

Uit alle onderzoeken blijkt, dat de economische effecten op de van toerisme afhankelijke kustgemeenten zeer ernstig zijn. Ook uit de MKBA. Vergeleken met de door de ministeries gebruikte cijfers zijn de gevolgen in ander onderzoeken voor de Hollandse kust vele malen groter (tabel 2). Het verlies aan inkomsten langs de kust kan oplopen tot € 5,5 miljard! Minister Kamp claimt - maar onderbouwt dit niet - dat verplaatsing naar IJmuiden Ver - tussen de € 900 miljoen en € 1,2 miljard extra kost als gevolg van meerkosten voor de fundering en bekabeling. Bij de in

de MKBA gehanteerde afschrijffperiode van 40 jaar is dit dus € 22,5 - € 30 miljoen per jaar. Er is echter nooit een gedegen onderzoek gedaan naar de werkelijke meerkosten. Minister Kamp verschuilt zich achter de industriële partners Van Oord en Siemens. Het is begrijpelijk dat zij niet zijn ingegaan op de vraag van de minister om een berekening te maken voor IJmuiden Ver. Zij 'omarmen' de door de minister gekozen route. Niet zo vreemd als daar miljarden omzet te halen valt en IJmuiden Ver daarna nog ontwikkeld kan worden.

Zoals het zich nu laat aanzien, wordt er geen nieuw onderzoek gedaan naar de effecten op toerisme op basis van de nieuw ontstane situatie. 700 windturbines van 200 meter hoog op 18 kilometer uit de kust vs. 32 windturbines van 130 m hoog op 23 kilometer uit de kust (ZKA).

Om de nieuwe situatie te beoordelen heeft Stichting Vrije Horizon een enquête onder strandbezoekers laten houden. Op basis van werkelijke beelden en 700 windturbines. Deze resultaten hiervan zijn opgenomen in tabel 3.

IJmuiden Ver

De meeste kustgemeenten en Stichting Vrije Horizon

zijn voorstander van het ontwikkelen van windturbinevelden op IJmuiden Ver, een reeds aangewezen gebied in de Rijksstructuurvisie Wind op Zee. De minister kan hier direct beginnen met ontwikkelen. Deze variant levert 9 procent meer windopbrengst, aldus RWE-Essent, is niet zichtbaar vanaf de kust en biedt een win/win situatie voor de werkgelegenheid. IJmuiden Ver sluit beter aan op het, voor 2030 aan te leggen, Europese netwerk op zee, waarbij alle windturbinevelden op de Noordzee met elkaar verbonden zullen zijn. IJmuiden Ver heeft voldoende plaats voor alle velden nu gepland voor de Hollandse kust, en voldoende ruimte om uit te breiden. Gezien de laatste gegevens uit de Energieverkenning, waarbij de doelstellingen voor 2020 uitkomen op 11,9 in plaats van 14 procent en de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer in april van dit jaar een zeer welkome optie.

Op IJmuiden Ver is het mogelijk turbines te plaatsen met een nog hogere opbrengst. Daardoor zijn minder turbines nodig, minder funderingen en minder tussenliggende kabels. Dit leidt - maar is nog niet in detail onderzocht - tot kostenbesparingen. Bovendien kunnen met deze locatie de velden voor de Hollandse kust na 2023 gebruikt worden voor getijdenenergie.

Economische effecten op toerisme in kustgemeenten zeer ernstig.

Grotendeels onder water, niet zichtbaar vanaf de kust, en een goed in te plannen, regelmatige energiebron.

Kortom, IJmuiden Ver biedt het beste scenario voor een slagvaardige en duurzame energietransitie. De realisatie van windturbinevelden dichterbij de Hollandse kust brengt onherstelbare schade toe aan de natuurbeleving en toeristische waarde van de kust. Het is zeer de vraag of de vermeende kosten van plaatsing verder op zee opwegen tegen deze schade op de langere termijn. Bovendien kan men zich afvragen of de waarde van een vrije horizon in geld uitgedrukt kan worden.

Albert Korper
Stichting Vrije Horizon

Alle genoemde rapporten zijn terug te lezen op www.vrijehorizon.nl

Effecten van een windmolenparken voor de kust.

Deze cijfers zijn gebaseerd op het beeld gebruikt bij het ZKA onderzoek, 32 turbines op 23 kilometer, 130 meter hoog.

De verschillen zijn te verklaren door het uitgangsmateriaal waarop de berekeningen zijn losgelaten.

Green Destinations baseert zich op cijfers van het CBS en RWS-ZKA.

Rapport uitgevoerd door	Opdrachtgever	Verlies inkomsten uit toerisme (per jaar)	Verlies inkomsten toerisme (looptijd vergunning - 15 jaar)	Verlies arbeidsplaatsen in kustgemeenten Hollandse kust
MKBA	Ministeries van EZ en I&M	€ 30.000.000	€ 450.000.000	n.b.
Buck	Kustgemeenten	€ 65.000.000	€ 975.000.000	1200 - 1550
Green Destinations	Stichting Vrije Horizon	€ 370.000.000	€ 5.550.000.000	3800

Enquête onder kustbezoekers

totalen gebaseerd op vier onafhankelijke onderzoeken aan de kust en een enquête via internet						
frequentie kustbezoek	vaak	regelmatig	af en toe	zelden		
	386	71	59	26		542
	71,22%	13,10%	10,89%	4,80%		
na plaatsen windmolens						
niet meer komen	156	30	19	8	213	39,30%
minder vaak komen	124	22	19	3	168	31,00%
net zo vaak komen	106	19	21	15	161	29,70%